

Lewis zapretil z ustanovitvijo tretje politične stranke

svojem govoru po radiu je oplazil Roosevelta in druge voditelje demokratske stranke kot izdajalce in nevaležneže. Čikaški župan in obiski guvernora ožigosana, ker sta priskočila na pomoč magnatom v stavki jeklarskih delavcev. Velik napredek unij CIO

Washington, D. C., 4. sept. — Lewis, načelnik Odbora industrijske organizacije in predsednik rudarske unije UMWA, je v svojem govoru po radiu oplazil po predsednik Roosevelta in drugih voditeljih demokratske stranke. Imenoval jih je izdajalce in nevaležneže in opozoril z ustanovitvijo tretje politične stranke, stranke delavcev in farmerjev.

Človek, ki je jedel pri delavcih in v dobrih starih v delavcih, ne bi smel preklinjati z gorečnostjo delavce in njihove sovražnike, kadar so zaprti v veliki borbi," je dejal Lewis. V mislih je imel predsednika Roosevelta, ki je v stavki jeklarskih delavcev obobil tako stavarke kot jeklarske kompanije. Lewis pa je večkrat samo predsednika Roosevelta vse izdajalske demokratske politike, ki so pozabili na delavce, ki so jih dajali delavcem v zadnji volilni kampanji.

Člji gibanja CIO niso politični strankarskega stališča," je rekel Lewis. "Pričakovati moramo od politične stranke, da bo oporo pri delavcih in farmerjih, da bo izpolnila dane obveznosti. Špekulacijo, ko se člani stranke skrivajo in bojkotirajo konferenco svoje stranke, da sprejeto sprejete delavškega združenja, je kričoč dokaz izdajstva. Milijoni delavcev in farmerjev ne morejo zaupati takim politikom, ki ne izpolnijo danih obveznosti."

Lewis je ošvrkal čikaškega župana Kellyja, čigar policija je dovolila na jeklarske stavarke pred tovarno Republic Steel Corp. na spominski dan in ubila deset delavcev. Obsojil je ohijskega guvernerja, ki je priskočil na pomoč jeklarskim magnatom in jim pomagal razbijati stavke in druge državne in mestne zakonodaje. Ohijskega guvernerja Daveya je imenoval lutka v rokah jeklarskih korporacij in dejal, da bodo volilci obrabljali z njim. Prav tako bodo obrabljali z drugimi demokratskimi politikmi. Federalna vlada se je tudi postavila na stran jeklarskih korporacij. "Noben predsednik federalnih uradnikov, ki imajo visoke pozicije v Rooseveltovi administraciji, ni obsojil masakra jeklarskih delavcev," je dejal Lewis.

Lewis je dejal, da gibanje CIO izkazuje velikanske uspehe in to kljub silni opoziciji onih, ki hočejo zatreti militantne demokratske organizacije. V Odboru za industrijsko organizacijo je ustanovljenih 32 mednarodnih in narodnih unij, ki imajo 3,718,000 članov. To je sila, s katero bodo nasprotniki računati.

Stavka hotelskih delavcev v Pittsburghu
Pittsburgh, Pa. — Okrog tisoč delavcev je zastavkalo v dveh največjih hotelih — William Penn in Fort Pitt. Stavka je bila odločena nekaj ur po podpisu pogodbe, ki daje izključno pravo kolektivnega pogajanja uniji Ameriške delavske federacije. Delavci, ki so naklonjeni uniji CIO, so zavrgli dogovor in nastavkali. Uprava hotelov je v stavko vključila klavzulo, da bodo odpustili vsakega delavca, ki se pridruži uniji, ali pa se pridruži uniji, ako izvrši majhen prestopok. Stavkarji zahtevajo odpravo te klavzule.

Uragvaj priznal španski uporniški režim
Montevideo, Uragvaj, 4. sept. — Uragvajska vlada je naznanila, da je priznala režim generala Franca, poveljnika španske uporniške armade.

Domače vesti

Rojakinja v bolnišnici
Ely, Minn. — Žena Louisa Koziana je dobila poškodbe v avtni nesreči, ko se je z več drugimi vozila iz Towerja proti Elyju. Nahaja se v bolnišnici v Soudanu.

Clevelandske vesti
Cleveland. — Umrla je Helena Fajdiga, rojena Skebe, stara 43 let in doma iz vasi Hinje pri Žužemberku, odkoder je prišla v Amerika l. 1912. Tujka zapušta moža, tri sinove in eno hčer, v New Yorku pa enega brata. — Poročila sta se Jos. Perko in Alice Chic. Obilo sreče!

Obisk
Chicago. — Gl. urad SNPJ in uredništvo Prosvete je obiskala Josephine Bijzack iz Johnstowna, Pa.

Fašistična ofenziva v severni Španiji

Loyalisti uničili 17 uporniških letal

Hendaye, Francija, 4. sept. — Uporniške čete prodirajo v provinci Oviedo, čeprav so asturijski rudarji z dinamitom razdejali cesto, da ustavijo pohod v to provinco. To je edina provinca ob severnem obrežju Španije, ki je še pod kontrolo ljudske vlade.

Cesta je bila razdejana v bližini Port Llanasa, mesta, ki ima zvezo z Gijonom, pristaniščem v Biskajskem zalivu. Rudarji se pogumno borijo, da ustavijo invazijo province Oviiedo.

Valencija, Španija, 4. sept. — Uradna vest se glasi, da so vladne čete vkorakale v Belchito, ki leži dvajset milj južnovzhodno od Saragose. Ista vest pravi, da so v bitki v zraku fašisti izgubili 17 bojnih letal, loyalisti pa šest. Letalski dvoboj se je vršil v zraku v bližini aragonske fronte.

Gijon, Španija, 4. sept. — Fašistična križarka Almirante Cervera je blokirala to pristanišče v Biskajskem zalivu. Blokada je zajela štiri angleške parnike v tem pristanišču, ki so sodelovali pri evakuaciji beguncev.

Franoske čete potlačile revolto v Maroku

Pariz, 4. sept. — Pariški list Soir je objavil vest iz Casablance, francoskega Maroka, da so vojaške čete potlačile revolto domačinov, ki je izbruhnila v Mek-

Predsednik Ukrajine izvršil samomor

Bojazan pred razkritjem ga je pognala v smrt

Moskva, 4. sept. — N. N. Lubčenko, predsednik ukrajinske sovjetske republike, je izvršil samomor, se glasi uradna vest. Poročilo določa, da je bil Lubčenko zapleten v protisovjetskih aktivnostih in da si je vzjel življenje, ker se je bal razgaljenja.

Pravda je objavila vest, da je bilo nadaljnjih deset oseb ustrelenih v Leningradu na obtožbo sabotaže v tovarnah in kontrarevolucionarnih aktivnostih. Vsi so bili spoznani za krive na obravnavi pred vojaškim sodiščem in obsojeni v smrt.

Moskovski listi so objavili le kratko vest o samoporu predsednika ukrajinske republike. Vest pravi, da je imel Lubčenko zvezo s sovražniki Sovjetske unije in ko so bile njegove aktivnosti odkrite, se je ustrašil posledic in izvršil samomor.

Paderewski vidi fašistično nevarnost

Varšava, Poljska, 4. sept. — Ignac Jan Paderewski, bivši poljski premier, je povzročil senzacijo z manifestom, v katerem svari svoje rojake pred nevarnostjo fašizma. Fašistična vlada, ako pride na krmilo, bi potisnila Poljsko v civilno vojno, pravi Paderewski v manifestu. Manifest je bil takoj konfisciran in neki varšavski list, ki ga je objavil, je bil tudi zaplenjen. On trdi, da se poljska vlada nagiba k fašizmu in v poziva jo, naj se vrne nazaj v demokracijo in svobodo, drugače bo sledila katastrofa, ker je fašizem tuj psihologiji poljskega naroda. V manifestu zahteva takojšnje razpis volitev, odpravo koncentracijskih taborišč in vlada naj takoj dovoli povratek Vincentu Witosu, voditelju kmetijske stranke, ki je bil izgnan iz dežele. Paderewski je posvaril svoje rojake, naj se ne zanašajo na nacijsko Nemčijo, "ki ima agresivne namene proti Poljski."

Fordovi kompanijski unionisti in vigilanti v laseh

Detroit. — Med Fordovimi kompanijskimi unionisti in vigilanti ni preveč harmonije. To je razvidno iz tožbe, katero je vložil vodja Fordove kompanijske unije "Ford Brotherhood of America" Dwight Edwards proti najnovejši organizaciji Fordovih vigilantov pod imenom Liberty Legion of America. Tožba je naperjena proti njenim vodjem in štirim Fordovim ravnateljem, med katerimi je tudi notorični Harry Bennett, načelnik Fordovih špionov in "goril". Edwards pravi v tožbi, da so obtoženci ustanovili Ameriško legijo svobode (kaj vse se ne dogaja pod krinko "svobode"), da pripravijo Fordove delavce ob pravico do kolektivnega pogajanja, ker legija ni nobena "unija". V resnici isto velja tudi za Fordovo bratovščino. Razprava se prične na okrajnem sodišču 11. septembra.

CARDENAS HOČE MIR V MEHIŠKIH INDUSTRIJAH

Od delavstva želi kooperacijo pri socializaciji Yucataca

REŠEVANJE SPORNIH SLUČAJEV

Mexico City. — Mehiški predsednik Lazaro Cardenas se je zvezi z vladnim načrtom za socializiranje kmetijstva v državi Yucatan obrnil na vse organizirano delavstvo za kooperacijo. V posebni poslanici je apeliral na unije, naj skušajo svoje spore s podjetniki rešiti brez stavke.

"Vsej deželi je znan agrarni problem Yucataca", pravi Cardenas v poslanici. "Ta problem zahteva takojšnje solucije, ki bo kmetstvom razredu v Yucatanu prinesla ekonomsko in duhovno osvoboditev. Ta razred tvorijo večina Indijanci.

"Federalna vlada se je odločila za takojšnjo razdelitev zemlje (v komunalne poljedelske zadruge) in bo prevzela vse odgovornosti, ki so zapopadene v tem koraku. Zemanarjena ne bo nobena stran tega problema, ker bi v nasprotnem slučaju to lahko imelo resne posledice za komunalne kmete kakor tudi za državno ekonomijo.

"Vse nujnosti, ki nastanejo z distribucijo zemlje, morajo biti takoj rešene. Te nujnosti pomenijo vprašanje organizacije, kredita, sanitacije, solstva itd., kar vse skupaj pomeni velike denarne davjatve. Vsa ta dela smo tu prisiljeni, da opustimo druga javna dela, ne glede kako važna so. Vsa ta dela, ki so splošnega značaja, morajo biti rešena. Ta slučaj bo od nas zahteval tudi več prizadevanja kakor (komuniziranje) v lagunskem okrožju.

"Vsa ta dela se obracam na vse delavske organizacije republike, da po svojih centralnih odborih kooperirajo pri tem delu. Skušajo naj priti do kompromisov predno se odločijo za stavko, ker je potrebno, da v drugih sektorjih dežele ne zastanejo ekonomske aktivnosti in delo in pa (Dalje na 3. strani.)

Vatikan odobrava fašistično revolto

Upor proti španski ljudski vladi sankcioniran

Vatikansko mesto, 4. sept. — Prelatje so izjavili, da se papež strinja s pastirskim pismom, katero ga izdali španski škofje in kardinali in katero naglašajo, da je revolto španskih fašistov postavna. Vatikan alcer ni podal uradne izjave glede pastirskega pisma, toda dejstvo, da je to pismo podpisal kardinal Isidoro Gomy Tomas, predstavnik španskega fašističnega režima v Vatikanu, dokazuje, da se je kardinal posvetoval s papežem. Prelatje pravijo, da je pastirsko pismo v soglasju s stališčem, ki ga je zavzel Vatikan napram civilni vojni v Španiji.

"Napačni pojmi, ki prevladujejo zunaj Španije, zlasti oni, ki jih je ustvarila gotova grupa španskih katolikov, so nas prisilili, da v pastirskem pismu jasno naše stališče," je rečeno v uvodu. Ta izjava se najbrž nanaša na proteste proti vojnim metodam španskih upornikov, katerih so se posluževali proti katolikom v Baski, ki so se postavili na stran španske ljudske vlade.

Pastirsko pismo poudarja, da katoliška cerkev ni hotela civilne vojne v Španiji, čeprav so ti soči njenih sinov prišli za orožje na svojo lastno odgovornost, da branijo verska načela. Volitev v februarju l. 1936, pri katerih je zmaga levičarska koalicija, niso bile poštene. Komunizacija internacionala je oborožila revolucionarno špansko milico pred izbruhom civilne vojne v juliju l. 1936. Več ko 150,000 članov civilne garde in 100,000 miličnikov je dobilo orožje. Civilna vojna je postavna in je morala priti, ker so komunisti, anarchisti in drugi levičarji ogražali blaginjo španskega ljudstva in a tem izzvali odpor pri katolikih. Španija je stala pred odločitvijo. Vprašanje je bilo, ali naj se ukloni pred komunizmom ali pa naj z orožjem nastopi proti svojemu sovražniku in tako reši temeljne principe svojega socialnega življenja in narodnega značaja.

Pismo je zaključeno s besedami, da je rešitev španije v zmagi nacionalističnega gibanja. Uporniška armada mora zmagati v civilni vojni, da se ohrani krščanski duh in tradicije stare Španije.

Nacijski minister posvaril žide

Zidje v Nemčiji bodo odgovorni za posledice bojkota

Berlin, 4. sept. — Svarilo, da bodo židje, ki živijo v Nemčiji, plačali škodo, ako bo svetovni bojkot nemškega blaga obnovljen, je izrekel general Hermann Wilhelm Goering, Hitlerjeva desna roka. Goering je nastopil kot glavni govornik na konferenci Zveze zunanjih Nemcev, ki je bila otvorjena v Stuttgartu. "Ako bodo skušali obnoviti farso židovskega bojkota v zunanjih državah, tedaj vas moram zagotoviti, da bodo škodo, ki jo bo povzročil ta bojkot, plačali židje, ki živijo v Nemčiji," je rekel Goering.

Nemška izvozna trgovina je utrpela velike izgube zaradi bojkotiranja nacijskih produktov. Bojkot je dosegel višek pred enim letom. Med onimi, ki so poslušali Goeringa, je bilo veliko število trgovcev, ki pošiljajo blago v zunanje države. "Svet mora vedeti, da vsak, ki ograža interese Nemčije, prejme hitro kazen," je grmel

GREEN VABI LEWISOVE UNIJE V FEDERACIJO

"Vse bo pozabljeno, če se uporniki poboljšajo"

ODLOK DELAVSKEGA ODBORA

Atlantic City, N. J., 4. sept. — William Green, predsednik Ameriške delavske federacije, je na zaključni seji članov eksekutivnega sveta ADF izjavil, da bo federacija z veseljem in s odprtimi rokami sprejela nazaj deset unij CIO, ki so bile pred enim letom suspendirane iz ADF na obtožbo revolte v vrstah organiziranega delavstva. Green je dejal, da se uporniki lahko vrnijo v federacijo vsak čas, če obljubijo, da ne bodo stavili nobenih pogojev. Zadeva industrijskega unionizma in poklicnega unionizma, ki je razcepila organizirane delavce v dva tabora, naj se reši na konvenciji Ameriške delavske federacije, ki se prične v prihodnjem mesecu v Denverju, Colo. Green je v svojem govoru pobijal očitke, da so člani eksekutive ADF odgovorni za razkol. Dejal je, da je v federaciji prostor za vse — za zagovornike industrijskega unionizma kakor za pristaše poklicnega unionizma. Pozneje, v razgovoru z reporterji, je Green izjavil, da ne verjame, da se bodo unije CIO vrnil v federacijo.

Eksekutiva ADF je posvala vse lojalne unije, naj priskočijo na pomoč organiziranim voznikom tovornih avtov, ki vodijo borbo proti uniji pristaniščnih delavcev v San Franciscu, ki je včlanjena v CIO in katere vodja je Harry Bridges. Daniel J. Tobin, član eksekutive ADF in predsednik unije voznikov, je dejal, da je kontroverza v resnici vprašanje, ali naj dobi Bridges kontrolo nad vsemi delavskimi organizacijami na zapadu.

Odlok federalnega delavskega razsodišča, s katerim je razveljavilo pogodbo med bratovščino elektricarjev, unijo ADF in National Electric Products Co., je bil predmet ostre kritike na seji eksekutive ADF. Razsodišče pravi v svojem odloku, da je kompanija sklenila pogodbo z unijo ADF kljub opoziciji delavcev, ki so uposleni v njenih tovarnah, to pa je kršenje Wagnerjevega zakona, ki govori, da unija, ki ima večino članov v kateremkoli podjetju, predstavlja vse delavce pri kolektivnih pogajanjih. Charlton Ogburn, pravni svetovalec federacije, je bil instruiran, naj prouči ta slučaj in potem določi akcije v zvezi z razsodbo delavskega razsodišča, ki je razveljavilo pogodbo med unijo ADF in kompanijo.

Številne žrtve avtnih nesreč

Chicago, 7. sept. — Sedemnajst oseb je bilo ubitih v avtnih nesrečah v Chicagu in okolici v zadnjih treh dneh, po vsej Ameriki pa več ko 280.

Goering in poslušalci so mu viharno aplavdirali. "Nemčija je danes zedinjena in disciplinirana. Ponovno smo oživilo militaristično voljo in nemški narod je pripravljen na obrambo pred sovražniki. Vi, ki živite zunaj Nemčije, morate ob vsaki priliki naglašati, da ste Nemci in nacija. To je vaša pravica in dolžnost, kajti Nemčija je osvobodila filozofijo nacionalističnega socializma. Pripravljeni morate biti na žrtve, ki jih domovina zahteva od vas. Domovina je prva v vseh ozirih, potem pride drugo. Pripravljeni morate biti tudi na prelivanje krvi, če to zahtevajo interesi in blaginja domovine."

Slika kaže eno izmed mnogih otroških igrišč, ki jih je sovjetska vlada zgradila v Moskvi.

Požar na Daljnem vzhodu
Kitajska, ki se ponaša z najstarejšo civilizacijo, je s svojimi 400 ali 450 milijoni prebencev že nad eno stoletje predmet in žrtev imperialističnih roparskih napadov. Toda ta razvedevanja in uničevanja življenja in materialnega bogastva še ni videla kakor ga sedaj, ko je nad njo prihrumela Japonska z svojo oboroženo silo in najmodernejšim mornarstvom.

Japonska je razen Italije najmlajša imperialistična država. Do sredi zadnjega polletja in še pozneje je preživljala na svojem ku-svoje orientalsko življenje. O modernem industrializmu ni nič vedela in tudi ni mogla vedeti. Ameriškega admirala Perryja sredi zadnjega stoletja vzelo več let s svojimi dvema ali tremi bojnimi ladjami, predno prišli Niponce, da so odprli svoje meje za rikiškim trgovcem. O kakšnih strojih in industrijski ropotiji niso hoteli nič slišati.

Toda Japonce ni vzelo dolgo, da so se spoznali z zapadno — civilizacijo. Sprejeli njeni industrializem, militarizem in imperizem. Ko se je dežela pričela razvijati in trjasko pred dvema generacijama, od 1880 japonski mogotci z mikadom vred kmalu z njimi, da jim je usoda odredila posebno postavo: zagospodarvanje nad vzhodno Azijo.

To misijo so pričeli vršiti ob pričetku stoletja. V rusko-japonski vojni so si pririli Korejo. Kot "zavezniki" zaveznikov svetovni vojni zasegli nemške kolonije na Pacifiku, po premirju pa jih je Liga narodov — "Liga imperialističnih roparjev" — sili, da so nekatere odstopili svojim evropskim zaveznikom, predvsem Angliji. Liga je držala principa vseh "poštenih" tatov, mora biti rop "pošteno" razdeljen med močnejše zaveznike.

S svojo penetracijo ali prodiranjem so ponski imperialisti nadaljevali in pred leti "osvobodili" Mandžurijo iz rok kitajskih vojnih lordov. Mandžurijo so prekrstili Mandžukuo, postavili za kralja nekega spnega kitajskega kneza in svojo novo kolo proglasili za "neodvisno državo". V Zenev bilo na zahtevo Kitajske takrat sicer prirupa, toda zapadni imperialisti niso stali nič drugega kakor poslali na Daljni vzhod preiskovalno komisijo.

Zapadne veselice, vključivi Ameriko, so vojni z novo pogodbo "garantirale" Kitajski teritorialno integralnost ali nedotakljivost Washingtonsko in druge pogodbe je podpisal tudi Japonska. Toda med imperialisti so godbe toliko vredne kot med cigani prisega poštenost. Prej ali slej postanejo krpa na raju. Japonska je to imperialistično igro do razumela ter se dolga leta pridno oboroževala.

Zdaj si je zaželela nadaljnji kos Kitajske vse severne province, kar ji bo odprlo pot, se ji rop posreči, v Mongolijo. Tega kosa tajske si je zaželela, ker je silno bogat in v njem so razni rudarji — na starih, ki zelo potrebujejo japonski industriji in imperialisti za svojo ekspanzijo.

Za ugrabljenje severnih provinc pa so ponski imperialisti prišli do zaključka, da je potrebno, da zdrobe vsa glavnejša kitajska mesta. Valed tega so zanesli smrt in razdeljevanje v srednjo in južno Kitajsko, kjer je bilo mesta in more na debele tudi civilno prvalstvo. Te militaristične strategije so se pozili, da omogočijo prodiranje svoji armadi severnih provinc.

Lahko pa se zgodi, da računajo brez marja. Prvič veliko slabše oboroženi Kitajci kažejo veliko večji odpor kakor so ga kdaj preteklosti do te ali druge imperialistične pedicije. Drugič je ta vojna silno draga za Japonsko. Ako bo trajala dalj časa, za so izgledi, se mora Japonska gospodarsko polnoma izžrpati. Iz svojih delovnih tudi ne more veliko več izprežati, ker že žive na najnižjem standardu katerekoli industrijske ali napol industrijske dežele. Ta standard tudi za industrijske mase ni višji kulijskega.

Povsem možno je, da si japonski militaristi v imperializmu zdaj kopije grob na tajskem. Vanj ga bo položila revolucija, katere mora priti na Japonsko prej ali slej. Sigurno bo prišla v primeri poraza njene made, kar ni izključeno kljub veliki obratni premoči. Do nje bo tudi prišlo z ekonomsko izžrpanostjo dežele v primeri daljše in drage vojne. In tedaj bodo japonske sestane in krvaveče mase pomele z mikadom vsemi militaristi in imperialisti ter ustanovo novo sovjetsko republiko. Kadar pride do ga, je upati, da bo ta republika bolj demokratska kakor je boljševiška v Rusiji.

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete z dne 7. septembra 1917.)

Domace vesti. Pri delu pod zemljo v Raltonu, Pa., se je težko pobil Anton Budna. Zdelo mu je nogo.

Delavske vesti. V državi Ohio je prišlo velike brezposelnosti.

Svetovna vojna. Italijani so obnovili ofenzivo na Gorškem. Nemci so ujeli v Rigi 78 Rusov.

Ruska revolucija. V Petrogradu je bil s tiran veliki knez Mihael, brat bivšega cara, zaradi zarote proti revoluciji.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke

Doba organiziranja
Cleveland, Ohio. — Ker imamo zopet brezplačne poštice, hočem zopet napisati par vrstic. Večkrat se kateri oglaš iz naše metropole s kakim dopisom, toda žal, da so nekateri dopisi osebne značaja, kar se pa delavstva tiče, nam je deveta brigada.

Da smo v zelo kritičnih časih, se malo zavedamo. Zdaj, ko nam je najbolj potrebno, da se organiziramo v dobre delavske organizacije, pa se dobi med nami taki, ki so celo pr. pravilni pomagati razbiti to kar bi morali graditi.

Iz moje lastne izkušnje mi je znano, kako težko je nekatere ljudi pripraviti, da se vpišejo v unijo, mnogi pa še ko so vpisani, lahko rečem, da niso v nobeno korist organizaciji, ker so vpisani le zato, da jim nobeden ne more nič očitati. Dober član vsake organizacije je tisti, ki hodi na seje in se sploh zanima kako njegova organizacija obstoji.

Zakaj nam je potrebno, da se organiziramo? Škoda, da ljudje tega ne spoznajo. Poglej, dragi sodrug-delavec in videl boš, da je na svetu vse organizirano — razen delavcev. Ako hoče kdo biti član ene ali druge vere, mora biti član, kajti vere so organizirane edinele zato, da pri svojih organizacijah pobirajo prispevke; toda ako nič ne daš, nisi pravi član, si odpadnik. Kaj je ena ali druga država? Nič drugega kot organizacija. Toda države vodijo mogotci, ljudstvo pa dela kar mu oni ukazujejo. Ljudstvo si ne zna izbrati pravih voditeljev. Organizirani so trgovci od najmanjših do največjih. Pomislite, dragi sodrugi! Kadar greste v prodajalno, da si kaj kupite, vas prodajalec ne vpraša, koliko hoče plačati; moraš vprašati nje-ga koliko stane.

Poglejmo malo k čevljarjem. Ko nesem popraviti čevlje, sem jaz njegov delodajalec, ko pa on moje delo naredi, tedaj ga moram vprašati, koliko on zahteva za svoje delo. Kaj pa tovarniški delavec, ali on ne sme zahtevati primerne plače za svoje delo? Da, tudi vsak navadni delavec je upravičen, da zahteva, kar si je v težkim delom prislužil. Toda kako? Pravega gospodarja posebno v velikih tovarnah delavec nikdar ne vidi in posameznemu delavcu je sploh nemogoče zahtevati kakšno bolj-šo plačo, kajti predelavec navadno najde kakšen izgovor. Zadnje čase so pa predelavci po večini takimi suroveži, da rečejo, če nočeš delati za to plačo, pa pojdi, saj je dosti ljudi odzunaj.

Spominjam se leta 1923, ko sem dobil delo ravno v tisti tovarni, kjer zdaj delam. Imel sem 45c na uro, vedel sem pa, da po preteku treh mesecev pričel najti 5c. Ko sem delal že skoro 4 mesece, sem šel k nad-ineženirju — delal sem namreč pri kurjačih za pomočnika — in ga vprašal za povišek 5c, ni rekel nič, čez par dni me je po-kičal v pisarno. Najprej me je

prav prijazen nadržal: "Ti prokleti boljševik, pojdi v pisarno in dobiš boš tvoj denar." Tako sem namesto poviška dobil od-pust.

Torej kako naj si delavec po-maga do boljšega zaslužka? Edina in prava pot je dobra or-ganizacija, da skupaj zahteva-mo to, kar posamezno ne more-mo doseči. Marsikaterega sem pa že slišal, ki pravi, da je bil že tam in tam pa niso nič do-bili; kaj bodo tisti voditelji, pro-dali nas bodo pa bo vsega konec. Toda to so le prazne govornice. Edino to je, da nobeni voditelji ne morejo nič narediti, ako ni-majo zadosti podpore, posebno pa če vidijo, da članstvo oma-huje. Drugo je pa tudi to, da članstvo dobro pazi na svoje voditelje, in če se opazi, da je kaj narobe, se jih opomni ali se pa druge izbere.

Da bomo delavci prišli do bolj-šega položaja, potrebujemo po-moči od takozvanih srednjih slojev, posebno od malega tr-gočva. Ako pa se bodo ti ljud-je obnašali, kot so se posebno nekateri dosedaj, ne more ni-kdar priti do kakega izboljša-nja. Vzemimo na primer stav-ke. To je edino orožje za de-lavce. Kjerkoli se pojavi stav-ka, se dobijo ljudje, da nahr-lijajo delavce z lenuhi, ne vedo, če delavec ne zasluži, da si ne more kupiti in če delavci ne ku-pijo, oni ne morejo prodajati.

Spominjam se zadnje stavke pri G. M. Iansko zimo. Nekate-ri trgovci so nam zelo dosti po-magali, zakar jim gre vsa čast in hvala, ali bilo jih je mnogo, ki so nas grdo gledali, četudi niso mogli pokazati svojega strupa.

Z nekim zdravnikom sem go-ovoril in se v razgovoru ma-lo pošalil, da v zimskem ča-su imajo zdravniki malo bolj-ši zaslužek. "Bi že bilo, le da vedno kaj pride, da nam dela "trubel". Samo pomislite, ka-ko škodo imamo s tem proklet-nim štrajkom. Meni sploh ne gre v glavo čemu ti ljudje štraj-kajo. Ali mislijo, da jim "bó kompanija tovarno dala?" Od-govoril sem mu: "Zadosti sla-bo, da ste izobražen človek, pa se tako izražate." "No," je re-kel, "saj zaslužijo ljudje dolar na uro, nekateri pa še več. Kaj pa, ko sem jaz še delal in šmo zaslužili po 40c na uro."

Da imamo zdaj nekaj več na uro, je resnica, je pa tudi živa resnica, da zdaj mnogo več de-lamo kot smo prejšnja leta. Na-ša gospoda naj si vzame to le na znanje, da je tam, kjer jaz delam, na istem delu in liniji delalo leta 1932 244 mož, pre-teklo leto nas je delalo pa samo 78. Kot se mi zdi, zdaj, ko bo-mo nazaj poklicani, se bo zopet za nekaj mož število skrčilo.

Sodrugi delavci, ne glejmo posamezno, vsak za sebe, mar-več skupno! Organizirajmo se v skupno industrijsko unijo in pojdivo v boj za dosego naših pravic! Frank Celin, 142.

Dve prireditvi SDD
Detroit, Mich. — Človek bi skorje ne verjel, da je pikniška

Protestne demonstracije proti odalovitvam religij delavcev pred uradom WPA v Detroitu.

sezona pri svojem koncu, da je konec skupnih zabav v prosti na-ravi. Kljub temu je tako. Zato pa se je naš gospodinjski klub Slovenskega delavskega doma že pripravil, da nudi občinstvu za-bavo v dvorani. Prva prireditve bo dne 12. septembra popoldne. To bo na nedeljo. Popoldne bo ba-lincanje moških in ženskih sku-pin.

Dne 12. sept. se nam obeta o-bilno veselja, zabave in dobrega okrepčila v jedachi in pijschi. Naše kuharice bodo postregle z okus-nimi štruklji in drugimi domači-mi delikatesami. Za ples pa bo igral izboren harmonikar in vstopnina bo prosta.

Prihodnja prireditve se bo pa vršila dne 30. oktobra. Tega dne bomo slavili 10 letnico našega gospodinjskega kluba SDD. Valed tega apeliramo na vsa dru-štva in klube v naselbinu, da ne bi prirejali svojih zabav na isti dan oziroma večer. Pomnite, da kar naš klub naredi dobička, gre ves za SDD, kar je končno v ko-rist nam vsem. O tej prireditvi več pozneje.

Zapomnite si ta dva datuma: 12. sept. in 30. okt.!

Antonia Ločniškar, 121.

Vsi na piknik 12. sept.!

Chicago, Ill. — Letošnje pasje dni in sezono ksilih kumar so vremenski bogovi v Chicagu in po vsem srednjem zapadu s svo-jo soparno vročino docela posta-vili na glavo. Navadno se je proti koncu avgusta vreme shla-dilo in pokazali so se prvi znaki hladne/jeseni. Sedaj smo pa že prišli v drugi teden septem-bra in vročina saporica priti-akca kakor sredi julija.

Vsaka stvar ima pa tudi do-bre posledice poleg slabih. S po-daljškom poletnega vremena se je vsopredno tudi podaljšala pikniška sezona, ki se navadno zaključuje s praznikom delav-skega dne. Pikniki se bodo to-rej nadaljevali kar naprej in piknikarji se bodo veselo zabava-vali in klubovali komarjem v prijazni prirodi do zadnjega ko-marja.

Ni bilo nedelje ne praznika v letošnji sezoni, da ne bi bilo kar po par piknikov na tej ali oni farmi, v tem ali onem grovu. Društva so kar tekmovala za proste nedelje in pikniške pro-store. Na vrsto so menda pri-šla vsa in uspeh se je pokazal na vseh.

Čitatelji in simpatičarji Pro-letarca s sodelovanjem kluba št. 1 JSZ prireditvi jesenski piknik v nedeljo, dne 12. septembra, na Stržinarjevem vrtu v Willow Springsu. Ta vrt je izredno prikladen za slete. Je prostran in nudi obilo razvedrila. Pro-letarčev piknik bo gotovo prite-gnil veliko število ljudi, ki se bo-dou veselo zabavali, peli in pili, balincali in plesali. Seveda bo igrala dobra godba, kajti brez muzike se ne more plesati.

Angleški klubov odsek se je zavzel, da bo za ta piknik pri-pravil nekaj posebnega, neko veselo presenečenje. Pridite, da ga vidite!

Podrobnosti o pikniku samem in o transportaciji bodo podane pravočasno. Lahko pa že sedaj omenimo, da se boste lahko pe-ljali z busom ali pa z avti in s trokom.

Vabljeni ste vsi čitatelji Pro-letarca in naprednega delavske-ga časopisa sploh. Pridite iz Chicaga, Cicera in iz vse tuka-jšnje okolice! In ne pozabite s seboj pripeljati svojih prijate-ljev in znancev. Za vse bo do-voľj prostora, potrežbe in za-bave. Vse morebitni prebitki od te zabave je namenjen Pro-letarcu. Pridite in se zabavajte z nami v nedeljo, dne 12. septembra, pri Stržinarju!

Pub. odsek.

Veselica dram. društva "Soča"

Canonsburg, Pa. — Ko je tu-kajnji dramski klub Soča zbo-royal dne 9. julija in sklenil, da priredi veselico dne 28. julija, nismo vedeli, da bo na isti dan tudi veselica tujaknjem Tax-payers Association. To je or-ganizacija, ki smo jo v tej na-selbini ustanovili v svrhu do-bitve sanitarne napeljave. V ta namen sta se vršile že dve vese-lici z dobrim uspehom. Ker smo člani Soče uvideli, da v tem slu-čaju ne bi bilo uspeha, smo ve-selico Soče takrat odložili. Vršila pa se bo v soboto večer, dne 11. septembra v dvorani društva št. 138 SNPJ in se prične ob 7. uri.

Kot na vseh prejšnjih pri-re-ditvah naše Soče, bo tudi na tej prireditvi vse vzorno pre-skrbljeno. Za ples bodo igrali muzikantje Antona Rožanca, ki so dobro izvežbani v tej stroki. Občinstvo in člane uljudno va-bimo, da nas obiščete omenjeni večer v velikem številu ter s tem pokažete našemu kulturnemu društvu svojo naklonjenost.

Obenem apeliramo na turo-je-no mladino, da pristopi v naš dramski klub "Soča". V načr-tu imamo, če pristopi turojena mladina, da uprizarimo od časa do časa tudi angleške igre. To bi bilo lepo razvedrilo za vse, poleg tega je pa drama veliko izobrazovalno delo. Mladina se s tem uči pravilne izgovarjave slovensčine.

Na svidenje 11. septembra na prireditvi Soče!

John Koklich.

Seja gospod. kluba SND

La Salle, Ill. — Seja gospo-darskega kluba SND se bo vršila dne 8. sept. v domovih prostorih in na dnevnem redu bo več važ-nih stvari, katere bo treba rešiti. V področje našega kluba pride tudi delavska konvencija, ki se ima pričeti dne 20. sept. Zato pa vsi na sejo!

Vencel Obid, predsednik.

Sidney Hillman, predsednik krojaške unije Amalgamated Clothing Workers.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKEGA NARODNEGA
POSTOPNE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene National Health Society
Narodna: za štirinajst let (even letina) in Evropa
\$6.00 na leto, \$2.50 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; in Chicago
in Ohio \$7.50 na leto, \$2.75 na pol leta; in Indianapolis
\$5.00.
Subscription rates: for the United States (except Chicago)
and Canada \$6.00 per year, Chicago and Ohio \$7.50 per year,
foreign countries \$8.00 per year.
Cena optnega po depozitu.—Receptni lističi in omenilni
lističi se ne vračajo. Receptni lističi vračajo (črtice, po-
vesti, trasa, pomeni št.) se vračajo poljubno in v skladu
z je priložni postalo.
Advertising rates on agreement.—Manuscripts of contribu-
tions and unsolicited articles will not be returned. Other
manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned
to sender only when accompanied by self-addressed and stamped
envelope.
Editor in chief, Kar Janz, 111 S. Wabash
PROSVETA
207-20 S. LaSalle Ave., Chicago, Illinois
MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oklepaju, na primer (July 31, 1937), pomeni vašega
imena na naslovni strani, da vam je s tem datumom postala na-
rodna. Povzeto je pravilno, da se vam list ne pošlje.

Farmerji se organizirajo

Vest iz Washingtona se glasi, da napredne
farmarske organizacije rapidno naraščajo, med-
tem ko stare konservativne farmarske unije na-
zadujejo v članstvu. Napredne farmarske or-gan-
izacije zlasti rastejo v Minnesoti in Wiscon-si-
nu.

To pomeni med drugim, da je stari burbon-ski
nauk, ki je desetletja kopal prepad med in-dus-
trijskimi delavci v mestih in mladimi far-mar-
ji na deželi, izgubil nekdanjo moč. Ta nauk je
bil, da imata industrijski delavec in far-mar
nasprotujoče si ekonomske interese; far-mar je
posentnik in individualist, torej "mali kapita-
list," dočim je delavec nimanič in zato kolekti-
vist.

Mali farmar, ki je navadno v mizerem go-spo-
darskem stanju, je pa lahko že davno spo-znal,
da gospodarski interesi industrijskega de-lav-
ca so tudi njegovi interesi. Kdor skuša tega
farmarja prepričati, da je "mali kapitalist" —
menda zato, ker individualno obdelava svojo za-
dolženo farmo — je humbarog. Velemestni
bankirji, ki kontrolirajo industrije, kakor kon-trolirajo
farmarske hipoteke s kontrolo železnic in za-
varovalnih korporacij, enako izkoriščajo de-lav-
ca in farmarja.

Toda malega farmarja je bilo že od nekda-j
težko organizirati v masni uniji farmarjev. Ma-li
far-mar je navadno reven farmar. Stare far-mar-
ske organizacije so pa običajno organizaci-
je bogatejših in reakcionarnih farmarjev, ki
verjamejo, da so "mali kapitalisti" in zato so
zagrizeni individualisti. Organizacija, dobra ali
slaba, mora eksistirati od prispevkov in reven
far-mar v nešteti primerih ne zmore teh pris-pev-
kov, ki so v slučaju starih farmarjskih unij
precej visoki. Nadalje so bili mali farmarji na-
vadno terorizirani pred vsako radikalno or-gan-
izacijo. Teror je bil različen. Na severu in za-pa-
du so jih terorizirali bankirski upniki, na jugu
pa "nočni jezdeci" v kukluškarskih haljah ali
druge vrste vigilantski teroristi.

Odkar pa je prišel v Ameriko novi deal, se
zdi, da so tudi mali farmarji premagali ovire
starega terorizma in so se pričeli organizirati
politično in ekonomsko. Posebno velja to za
male farmarje v Minnesoti in Wisconsinu, kjer
se organizirajo v farmarsko-delavski stranki o-
ziroma progresivni federaciji in v svoji napred-
ni uniji. Dalje se farmarji dobro organizirajo
prvič v ameriški zgodovini v južnih državah; to
so večinoma zamorski najemniki na bombažnih
in tobačnih plantažah.

Med farmarji po vsej Ameriki se tudi dobro
utrjuje in širi kooperativno gibanje. Povsod —
tu bolj in tam manj — si snujejo nakupne in
prodajne zadruge, ki na eni strani kupujejo
potrebščine za farmarja po cenah na de-belo,
na drugi strani pa prekupijo pri-delke od
posameznih farmarjev in jih proda-jajo na
veliko. Kjer imajo delavci svoje večje
produktivne kooperative — to se zlasti vrši v
Michiganu, Wisconsinu, Minnesoti in po severo-
zapadu, koder so bili in so še Fincl ter Švedi
gosto naseljeni — je prišla možnost, da si de-
lavske zadruge v mestih in farmarske zadruge
na deželi direktno zamenjavajo svoje produkte.
Tu je šele prišla najlepša priložnost za spoznan-
je, kako identični so interesi farmarjev in de-
lavcev!

To je seveda komaj začetek. Odstotek ameri-
ških farmarjev, ki so se pričeli zavedati, da je
njihova moč le v dobri uniji in kooperiranju z
delavci v mestih, je še jako majhen. Minnesota
in Wisconsin sta le majhen otoček v ogromni
masi ameriškega farmarstva. Ali začetek je do-
ber. Minnesota in Wisconsin sta dovolj demon-
strirala ostalim farmarjem, kaj se lahko dose-
že z dobro unijo, politično stranko in gospo-dar-
skimi zadrugami. Led je prebit!

Ameriško industrijsko delavstvo se je letos
silno razmahnilo s svojimi novimi unijami CIO,
zakaj se ne bi še farmarstvo?

Ne bi je bilo večje sile v Ameriki, kakor če bi
se združilo 40 milijonov industrijskih delavcev
in 35 milijonov malih farmarjev v naprednih
unijah. Če bi se ti milijoni doobra zavedali
svoje politične in ekonomske sile, bi lahko v pri-
hodnjih petih letih kontrolirali uprave vseh
držav in federalno administracijo v Washingto-
nu — kontrolirali vse od dna do vrha, kar bi
bila prava, zdrava demokratična kontrola.

Glavno je, da delavec in mali farmar vsta,
kaj hočeta. Ko to vsta, hosta hotela isto —
kontrola nad produkcijo vseh dobrin in pre-
tvoritev produkcije za torabo namesto za pri-
vatni profit!

Južne države bodo letos pridelale velike količine bombaža. Ta slika je bila vzeta v okraju Ellis, Tex.

ANTON CAHARIJA OPROS-CEN

Reka, avgusta 1937. — Tu je 29. julija razprava o zadevi anton Caharija, ki je bil aretiran in odpeljan v tukajšnje zapore. Kot je bilo poznano, je bil obdolžen, da je bil eden od tistih, ki so se pridružili pri razpisu za obnovo in popravilo železniške proge med Reko in Krasom. Caharija je bil obdolžen, da je sodeloval pri razpisu, ki ga je vodil nekdo, ki se imenuje "X". Caharija je bil obdolžen, da je sodeloval pri razpisu, ki ga je vodil nekdo, ki se imenuje "X". Caharija je bil obdolžen, da je sodeloval pri razpisu, ki ga je vodil nekdo, ki se imenuje "X".

Vojaške vaje ob meji

Ljubljana, avgusta 1937. — Vojaške vaje imajo te dneve italijanski vojniki ob gornji Soški dolini in njenih grebenih, ki mejijo na naše ozemlje. Vaak dan se sliši čez mejo ropotanje strojin in brnenje zrakoplovov. Večja števila italijanskih vojakov prihajajo na mejo ob dolini triglavskih jezer. Dogodi se pa tudi, da reflektor italijanske vojske posveti na naše ozemlje.

V snežniških revirjih nadaljujejo z utrjevanjem

St. Peter na Krasu, avgusta 1937. — Tudi letos nadaljujejo z utrjevanjem v snežniškem in zavorniškem območju. Gotovo predel, poleg že utrjenih so nedostopni vsakemu civilistu, v katerih dan in noč vrtajo in gradijo. Vse dneve se sliši močne pike, ki jih povzročajo z razstreljevanjem in ropotanjem strojev. Vsi predeli, v katerih so utrbe že končane in oni, v katerih so dela v teku, so močno zastraženi.

Vrtna veselica italijanskih oficirjev

St. Peter na Krasu, avgusta 1937. — V Knežaku so priredili oficirji 8. avg. veliko vrtno veselico, kateri je prisostvoval tudi reški prefekt, generalni poveljni fašistov itd. Naš človek nima niti za sol, kaj šele za kruh, med tem ko si ljudje te vrste lahko privoščijo take prireditve, na katerih zapravljajo na lahek način pridobljeni denar. Zgleda, da nameravajo s takimi veselnicami izživiti našega človeka, ki so ga oropali vsega, kar je imel.

En mrtev in en ranjen zaradi eksplozije granate

Ze zopet moramo poročati o novi nesreči z razstrelivom, ki je zahtevala novo mlado žrtev. To pot se je zgodila nesreča v St. Mavru pod Sabotinom, 32 letni Anton Pavšič iz Gorice je našel granato in jo je hotel odpreti. Eksplozija ga je takoj ubila. Nesreča je hotela, da se je nahajal v bližini 36 letni Ambrozij Križan iz Gorice. Zračni pritisk ga je vrgel ob tla in pri tem je dobil veliko rano na glavi. Z rešilnim avtom so ga prepeljali v goriško bolnico.

Zopet aretacije v Trstu in Gorici

Trst, avgusta 1937. — Dne 12. avg. so aretirali v Trstu privatnega uradnika Miroslava Stoparja, ki je bil pred nekaj leti konfiniran. Policijski organi so prišli kar v urad, kjer je zaposlen in so ga odpeljali na kvesturo in odtam v zapore. Zakaj so ga aretirali, ni znano.

Približno istočasno so aretirali varnostni organi v Gorici trgovca brata Breščaka. Tudi o vzroku te aretacije ni nobenih podatkov.

Avstrija odpira carinski urad

Trst, avgusta. — Ze dolgo so obetali, da bo Avstrija otvorila v Trstu svoj carinski urad. Sedaj pa listi poročajo, da sta italijanski zunanji minister in avstrijski poslanik v Rimu podpisala dogovor o ustanovitvi avstrijskega carinskega urada v tržaški luki.

Pekarne brez kruha

Reka, avgusta. — Pomanjkanje živil, ki je nastopilo z abesinsko vojno, se občutno stopnjuje in posledice zavzemajo čim dalje večji obseg. Našega človeka je gotovo najbolj zadelo naraščanje cene moki in kar se v zadnjem času čim dalje čedše pojavlja, pomanjkanje vseh vrst moke, zlasti krušne. Zaradi pomanjkanja moke ostajajo ponekod pekarne tudi brez kruha. Trgovci so dobili ukaz, da ne smejo prodati posameznim družinam več ko 5 kg moke. Po vseh številnih bitkah, ki jih je vodil fašizem za zboljšanje tega in onega, bo moral konec koncev italijanski človek voditi najhujšo, in sicer za kruh.

Naraščanje cen

Trst, avgusta. — Cene vsem vrstam blaga in živil stalno naraščajo, tako tudi mesu, ki je ponekod za časa abesinske vojne dosegel neverjetno visoke cene in ki ga niso smeli prodajati več ko po nekaj dni na teden. Te dni pa so imeli zastopniki mesarskih organizacij sestanke v Rimu, na katerem so se pogajali s fašističnim odborom za zvišanje cen mesa za 10 odstotkov. Poleg tega so napovedali, da bodo mesnice dvakrat v tednu sploh zaprte.

Na trgu se je pojavilo enotno mlo za gospodinjstvo, ki ga izdelujejo brez glicerina ter nadomestili za maščobo. Cene ostalih vrstam mila so tako poskočile, da si jih nihče več ne more privoščiti in jih ni dobiti več v trgovinah.

Ponovno so se dvignile tudi cene masla, testeninam in pa zdravilom za 3 do 5 odstotkov.

Incident na meji in aretacije

Trst, avgusta 1937. — Italijanski listi poročajo o nekem čudnem incidentu, ki se je bajje odigral na državni meji pri Podbrdu.

Pretekli teden so finančni stražniki presenetili 24 letnega Avguština Bizjaka in 37 letno Marijo Bizjakovo, oba iz Grahovega, ter 29 letnega Ludvika Rakarja, ko so hoteli prekorajčiti mejo, "da bi se tam sestali z nekaterimi nesnanimi osebami na jugoslovanskem ozemlju." Kljub potpisovim finančne straže se niso ustavili, temveč prešli na jugoslovanski teritorij. Istega dne pa so se vrnili in prav isti finančni stražniki so jih zopet presenetili. Finančni straži Marturanu se je celo posrečilo, da je ustavil Bizjaka, ta pa se mu je uprl in oba sta se zvalila po strmem pobočju. Pri tem je Marturan udaril ob kamen in obležal v nezavesti. Bizjak je uporabil priliko in zbehal. Marturanu so priskočili na pomoč njegovi tovariši in so ga spravili v neko hišo v bližini. Proti Bizjaku in ostalim dvema, ki so vsi utegnili zbežati, je bila vložena tožba radi nedovoljenega prestopa državne meje.

Graditev obmejne kasarne

St. Peter na Krasu, avgusta. — V snežniških gozdnih revirjih zidajo spet novo poslopje, in sicer v Leškovi dolini, ki je tik ob meji. Nova kasarna je najbrže namenjena obmejnemu stražnikom, ki jih je tod vespolno.

Bumček se z umazanimi hlačami vrne z izprehoda. "Kaj se je zgodilo?" ga osorno vpraša mama. "Padel sem, mamica, in tla so bila tako umazana!" "V novih hlačah?" "Da, mamica, nisem jih utegnul sleči!"

Kolektivna pogodba jeklarskega delavstva na Ravnah

Guštanj, 20. avg. — Po več kakor poldrugetnih neregularnih razmerah, ko je bila odpovedana od delavske organizacije kolektivna pogodba v jeklarni grofa Thurnskega na Ravnah, se je naposled dosegel s podjetjem sporazum, ker je ravnatelj, inž. Lorbeau, sprejel važne točke predložene pogodbe, s katerimi so dosežene razne ugodnosti in izboljšanje materialnega stanja delavstva.

Delovni čas je praviloma določen na 8 ur dnevno, more se pa zaradi nezadostnega dela skrajšati na 4 delovne dni v tednu. Če pa bi bilo podjetje primorano zaradi pomanjkanja naročil ali drugih vzrokov delo vsega obrata ali posameznih oddelkov ustaviti in bi delavstva ne moglo zapolniti pri produktivnem delu, se bodo delavci zapolnili pri zaslišenem.

Vsak delavec je uvrščen v kategorijski mezdni razred in znaša temeljna plača 7 do 4 Din, kar je povprečno 10 do 12% povlika. Vsa dela v akordu se plačujejo 15% nad temeljno plačo, a je v vsakem primeru delavcu zajamčena njegova kategorijska plača. Vsa nadurna dela se plačujejo za 50% višje. Poleg doseženega meznega povlika bo delavstvo deležno doklade za stanovanje ali dajatve v naravi in pa kurjavi po znižani ceni. Ako delavec zaradi bolezni ali nezgode ne more na delo, dobi za dobo enega tedna razliko med zaslužkom in hranarino.

Delavcu, ki je bil nepretrgoma zaposlen leto dni, pa je odpoklican na vojaške vaje, pritiče za dobo štirih tednov mezda za zamujene delovne dni. Podjetje bo dalje skrbelo za delovne obleke, potrebne pri čistilnih delih, kjer se obleka zelo kvari. Dosegel se je za vse delavstvo tudi štiridnevni plačani dopust.

Pomen Šanghaja

Zdi se, da se sedanji spor med Kitajsko in Niponsko ne bo končal s premirjem, ampak s porazom ene ali druge države, kajti Niponci so se odločili za zavzetje Šanghaja, najvažnejšega mesta na Kitajskem. Dosegl so že nekaj let razne pokrajine na severnem Kitajskem v niponski oblasti, toda tudi v primeru, če bi ostali Niponci za vedno tam, ne bi to mnogo pomenilo zanje. Ključ položaja je v Šanghaju, ki po svoji velikosti in gospodarski važnosti prevladuje nad vsemi drugimi kitajskimi mesti ne glede na to, da gre skozenj pot v bogate zaledne pokrajine in da ni posebno oddaljen od Nankinga, sedeža osrednje kitajske vlade.

Šanghaj je središče trgovskega prometa za polovico vzhodne Azije. Obenem je največje kitajsko in največje evropsko mesto na Daljnem vzhodu. Evropsko mesto sestoji iz manjše francoske in večje mednarodne naselbine, ki ležita druga poleg druge. Kitajsko mesto pa se razteza tako na severu kakor na jugu obeh naselbin, ter meji na severu na niponsko naselbino, ki šteje kakih 20,000 prebivalcev. Francoska naselbina, ustanovljena l. 1817, je pod upravo francoske vlade, mednarodna naselbina — obstoječa iz angleške (ustanovljene l. 1848) in iz ameriške (ustanovljene l. 1860) — pa ima svojo lastno upravo pod angleškim vplivom. Kitajcev je v Šanghaju 3 in pol milijona, od katerih živi skoraj en milijon v evropskem mestu, ki šteje samo 50,000 prebivalcev. V mednarodni naselbini vlada svet devetih inozemcev in petih Kitajcev, ki razpolaga s 5000 redarji. Poleg tega obstoja organizacija inozemskih prostovoljcev, ki šteje okoli 2000 mož.

Pri spopadu l. 1932 evropski Šanghaj ni bil prizorišče bojev med Kitajci in Niponci, toda takrat se niso v zadostni meri sodelovala bojna letala. Zdaj se Niponci poslužujejo tudi letal. Tako se zna zgoditi, da bo evropski Šanghaj s svojimi palačami kmalu zapuščeno mesto. Če se Niponcem posreči, da zavzamejo Šanghaj, oziroma če ga bodo Kitajci rešili — od tega je odvisna usoda osrednje kitajske vlade v Nankingu, oziroma usoda niponske moči v vzhodni Aziji. Zis.

Vesti iz Jugoslavije

SLEPARSTVA S ČEKI BANKE, KI NE OBSTOJI

Sušak, 22. avgusta. — Ob koncu preteklega leta je bilo na Sušaku izvršeno sleparstvo prav po ameriškem zgledu. Tedaj je namreč neznan moški v dveh sušaških bankah vnovič dva dolarška čeka, glaseča se na Metropolitan banko v Washingtonu. Skupna vrednost obeh čekov je znašala okoli 25,000 Din. Sleparstvo je bilo kmalu odkrito in javljeno sušaški policiji. Obstajalo je namreč v tem, da sta bila čeka ponarejena, ker omenjena banka sploh ne obstoji.

Sušaška policija je dognala, da je oba čeka vnovičla oseba, prebivajoča na Reki. Zato je bila o sleparstvu obveščena tudi reška policija, ki je sleparja aretirala in ga po končani proceduri izročila šele predčerašnjim našim oblastim. Pretkani slepar je Musladin Andrija z Lubača, občina Orašac pri Dubrovniku. Mož, ki je brez poklica, se je že leta potepal po svetu. Dalje časa je živel tudi v Ameriki, kjer je imel mnogo opravka z oblastmi zaradi svojega spretnega ponarejanja čekov. Sam Al Capone je občeudoval njegovo spretnost in ga pozval, naj stopi v njegovo službo. Musladin pa tega ni hotel storiti, kakor je sam dejal, ker so se mu bolj rentirali posli na lastno pest.

Ko se je vrnil iz Amerike, je prinesel s seboj več ponarejenih čekovnih blanket Metropolitan banke z oznako sedeža banke v Washingtonu. Kakor se je dognalo, so bili čeki tiskani na posebnem ročnem stroju. Pri Musladinu so našli več čekovnih knjižic in tudi omenjeno ročno tiskarno. Ker so ob priliki aretacije dobili pri njem veliko vsoto denarja, bosta obe susaški banki, pri katerih je izvršil sleparstvo, dobili svoj denar nazaj.

Dve žrtvi nesreče in poizkus samomora

Ljubljana, 22. avg. — Žrtev dela je postal 40 letni železniški delavec Anton Grabnar, doma iz Colniš, občina St. Lambert. Grabnar je bil več let v službi pri zagorskem rudniku. Ker ima njegova žena majhno posestvo, je bil leta 1932 reduciran brez vsake odškodnine. Da preživi družino, je dobil zaposlitev pri železniškem kamnolomu v Renkah. V soboto pa je s hriba pri letel kamen, kateremu se je umaknil za voziček, vendar ga je zadel spodaj v nogo in mu jo zdrobil. Prvo pomoč mu je nudil železniški zdravnik iz Litiše, nato pa so ga odpeljali v ljubljansko bolnico.

Prav tako je bil pripeljal v ljubljansko bolnico 61 letni Peče Franc, hlapec v Ribnici, doma iz Stare cerkve pri Kočevju. Pečeta je konj brcnil tako, da mu je nevarno poškodoval nogo.

Nadalje so v bolnico snoči pripeljali zagrebčanko go. Maro Haslingerjevo, ki si je prerezala žile na rokah. Bivala je v Novi vasi na Blokah. Kaj je bil povod obupanemu dejanju, ni znano. V bolnici so ji rešili življenje.

Kolektivna pogodba jeklarskega delavstva na Ravnah

Guštanj, 20. avg. — Po več kakor poldrugetnih neregularnih razmerah, ko je bila odpovedana od delavske organizacije kolektivna pogodba v jeklarni grofa Thurnskega na Ravnah, se

je naposled dosegel s podjetjem sporazum, ker je ravnatelj, inž. Lorbeau, sprejel važne točke predložene pogodbe, s katerimi so dosežene razne ugodnosti in izboljšanje materialnega stanja delavstva.

Delovni čas je praviloma določen na 8 ur dnevno, more se pa zaradi nezadostnega dela skrajšati na 4 delovne dni v tednu. Če pa bi bilo podjetje primorano zaradi pomanjkanja naročil ali drugih vzrokov delo vsega obrata ali posameznih oddelkov ustaviti in bi delavstva ne moglo zapolniti pri produktivnem delu, se bodo delavci zapolnili pri zaslišenem.

Vsak delavec je uvrščen v kategorijski mezdni razred in znaša temeljna plača 7 do 4 Din, kar je povprečno 10 do 12% povlika. Vsa dela v akordu se plačujejo 15% nad temeljno plačo, a je v vsakem primeru delavcu zajamčena njegova kategorijska plača. Vsa nadurna dela se plačujejo za 50% višje. Poleg doseženega meznega povlika bo delavstvo deležno doklade za stanovanje ali dajatve v naravi in pa kurjavi po znižani ceni. Ako delavec zaradi bolezni ali nezgode ne more na delo, dobi za dobo enega tedna razliko med zaslužkom in hranarino.

Delavcu, ki je bil nepretrgoma zaposlen leto dni, pa je odpoklican na vojaške vaje, pritiče za dobo štirih tednov mezda za zamujene delovne dni. Podjetje bo dalje skrbelo za delovne obleke, potrebne pri čistilnih delih, kjer se obleka zelo kvari. Dosegel se je za vse delavstvo tudi štiridnevni plačani dopust.

Pomen Šanghaja

Zdi se, da se sedanji spor med Kitajsko in Niponsko ne bo končal s premirjem, ampak s porazom ene ali druge države, kajti Niponci so se odločili za zavzetje Šanghaja, najvažnejšega mesta na Kitajskem. Dosegl so že nekaj let razne pokrajine na severnem Kitajskem v niponski oblasti, toda tudi v primeru, če bi ostali Niponci za vedno tam, ne bi to mnogo pomenilo zanje. Ključ položaja je v Šanghaju, ki po svoji velikosti in gospodarski važnosti prevladuje nad vsemi drugimi kitajskimi mesti ne glede na to, da gre skozenj pot v bogate zaledne pokrajine in da ni posebno oddaljen od Nankinga, sedeža osrednje kitajske vlade.

Šanghaj je središče trgovskega prometa za polovico vzhodne Azije. Obenem je največje kitajsko in največje evropsko mesto na Daljnem vzhodu. Evropsko mesto sestoji iz manjše francoske in večje mednarodne naselbine, ki ležita druga poleg druge. Kitajsko mesto pa se razteza tako na severu kakor na jugu obeh naselbin, ter meji na severu na niponsko naselbino, ki šteje kakih 20,000 prebivalcev. Francoska naselbina, ustanovljena l. 1817, je pod upravo francoske vlade, mednarodna naselbina — obstoječa iz angleške (ustanovljene l. 1848) in iz ameriške (ustanovljene l. 1860) — pa ima svojo lastno upravo pod angleškim vplivom. Kitajcev je v Šanghaju 3 in pol milijona, od katerih živi skoraj en milijon v evropskem mestu, ki šteje samo 50,000 prebivalcev. V mednarodni naselbini vlada svet devetih inozemcev in petih Kitajcev, ki razpolaga s 5000 redarji. Poleg tega obstoja organizacija inozemskih prostovoljcev, ki šteje okoli 2000 mož.

Pri spopadu l. 1932 evropski Šanghaj ni bil prizorišče bojev med Kitajci in Niponci, toda takrat se niso v zadostni meri sodelovala bojna letala. Zdaj se Niponci poslužujejo tudi letal. Tako se zna zgoditi, da bo evropski Šanghaj s svojimi palačami kmalu zapuščeno mesto. Če se Niponcem posreči, da zavzamejo Šanghaj, oziroma če ga bodo Kitajci rešili — od tega je odvisna usoda osrednje kitajske vlade v Nankingu, oziroma usoda niponske moči v vzhodni Aziji. Zis.

Člani ameriške brigade, ki se borijo na strani vladnih milicinkov na madridski fronti.

Nova japonska država na Kitajskem

Protiofenziva kitajskih čet na šanghajski fronti

Block Island, R. I., 6. sept. — Predsednik Roosevelt je opozoril na Kitajskem živeče ameriške državljane, naj se takoj umaknejo iz dežele, ker jih vlada ne bo protektirala. Ako hočejo ostati na Kitajskem, naj sami prevzamejo odgovornost, če se jim bo kaj zgodilo. Na Kitajskem je sedaj okrog 8000 ameriških državljanov in povečini so ti misijonarji in učitelji.

Tokio, 4. sept. — Japonska časopisna agentura Domei je danes naznanila, da je provinca Čahar v severni Kitajski dobila avtonomijo. S tem je postala "neodvisna" država, kar pomeni, da je prišla pod kontrolo Japonske. Tokijski list Nichi Nichi je danes prinesel fotografijo kneza Teha, ki so ga japonski imperialisti izbrali za vladarja te province.

Člani japonskega kabineta so dovolili vsoto \$737,000,000 za financiranje japonskih vojnih operacij na Kitajskem. Prej je bila že dovoljena vsota \$592,000,000 v iste svrhe.

Šanghaj, 4. sept. — Kitajske čete so iznenadile Japonce s protiofenzivo na šanghajski fronti. Nenadni kitajski naskoki na japonske pozicije so prisilili poveljnike japonskih čet na spremenitev strategije. Topovi sipajo krogle na japonske bojne in transportne ladje.

Nekaj šrapnelov je padlo v mednarodno naselbino v Šanghaju in francoske koncesije in življenja Američanov in drugih tučev so v nevarnosti. Eden izstreljek je padel na barako ameriških pomorščakov, a ni eksplozirala.

Tokio, 4. sept. — Zunanji minister Koki Hirota je izjavil, da je eden izmed ciljev japonskih vojnih operacij na Kitajskem odstranitev generala Kaišeka, kitajskega diktatorja in vrhovnega poveljnika armade. "Kaišek in drugi voditelji že dolgo podžigajo protijaponsko propaganda," je rekel Hirota. "Združili so se s komunisti, kar dokazuje nedavno sklenjeni nenapadalni pakt s sovjetsko Rusijo. To je dokaz, da so se kitajski voditelji, in njihovi komunistični zavezniki pripravili na vojno z Japonsko."

Cardenas hoče mir v mehiških industrijah

(Nadaljevanje s 1. strani.)

valed tega, da ne bo ničesar o viralo izvedenja tega važnega dela moje vlade. Trdno sem prepričan, da se bo delavski razred odzval temu apelu in sodeloval z vlado v tej uri preizkušnje," zaključuje predsednik Cardenas svojo poslanico.

Med delavstvom bo Cardenasov apel gotovo dobil simpatičen odmev, ker se tudi delavske organizacije zavedajo velikega pomena, ki je zapaden v njegovi agrarni reformi Yucatana za vso deželo. Cardenas namerava

ustanoviti v tej državi vzorne komunalne farme, katere bo financirala vlada v vseh fazah razvoja. Na njih bo ustanovila tudi tovarne za procesiranje kornopolj, glavnega pridelka in za pletenje vrvi. "Ejide" ali komunalne farme bodo obsegale velike komplekse zemlje po deset akrov na osebo. Načrt določa tudi ustanovitev modernega šolstva, transportnijskih sredstev in sanitacije.

Odbor ožigosal brutalnost policije

Sodni jako postopanje zaradi napada na stavkarje

Chicago, (FP) — Odbor za državljanske pravice je obsodil brutalnost čikaške policije, ki je napadla jeklarske stavkarje na spominski dan pred tovarno Republic Steel Corp. v South Chicagu. Na velikem shodu, ki se je vršil pod avspicijo odbora in čikaške postojanke Unije za ameriške civilne svobodilce, je bilo predloženo poročilo nepristranske komisije, v katerem so orisali dogodki pred in po napadu na stavkarje, v katerem je bilo deset delavcev ubitih.

Možnost, da bo odbor pričel s sodnijsko proceduro proti policajem, ki so streljali na stavkarje, ni izključena. Da se pripravlja taka akcija, je bilo razvidno iz govora odvetaika Meyerja Levi-na, člana odbora. On in drugi govorniki so krtačili mrliškega o-glednika Franka J. Walsha, ki je opral policijo v svojem poročilu.

R. M. Lovett, profesor angleščine na čikaški univerzi, je dejal, da je jeklarska korporacija provocirala izgrede, da očrni stavkarje in javnosti kot preku-cuhe. Udaril je tudi po Walahu, ker je skušal s svojim poročilom napraviti vtis, da so bili stavkarji napadanci in da so morali policajci streljati v samobrambi. Korporacija je vedela, da bodo policaji streljali, ni pa računala s stupidnostjo policije," je dejal Lovett. "Pričela je streljati prezigodaj in tako pokvarila nar-črte korporacije."

Lovett, je zahteval kongresno preiskavo "zločinske čikaške policijske sile."

Cardenas omalovažuje mehiške fašiste

Mexico City. — Predsednik Lazaro Cardenas je policijskim oblastim ukazal, naj izpuste iz zapore in ignorirajo več vodilnih fašistov, ker je prepričan, da Mehiki ne preti nobena nevarnost s strani fašizma. Ramosa, Sainza de Sicilio, Vizcarro in več drugih fašistov je ukazal aretirati in zapreti fašistične urade Cardenasov Justični minister na zahtevo Vincenta Lombarda Toledana, tajnika Mehiske delavske federacije. Cardenas pravi, da je vlada uverjena, da ji ne morejo škodovati nobene prevratne aktivnosti, niti ne mehiškimi institucijam. Omenjeni odprto propa-girajo fašizem in organizirajo "rednji razred". Mehilsko organizirano delavstvo pa je drugačnega mnenja.

Mladostne želje

"Ali se vam je uredilo do-sti mladostnih želja?"
"Samo ena."
"?"
"Kadar so mi v otroških letih umivali glavo, sem si zmerom želel, da bi bil brez las."

Ameriški pomorščaki na strani v bližini mednarodne naselbine v Šanghaju.

Agitirajte za Prosveto!

F. M. DOSTOJEVSKIJ:

Bratje Karamazovi

Roman v štirih delih s epilogom - Poslovani Vladimir Levčič

"Pa lepko lističje in dragi grobovi in sinje nebo in ljubljena zenska! Le kako boš živel in s čim jih boš ljubil?" je žalostno vzklikal Aljoša. "S takim pekrom v praih in v glavi - ali je to mogoče? Ne, ti se odpravljaj prav zato, da se jim pridružiš ... ali pa se boš sam ubil, a zdržal ne boš!"

"Je taka sila, ki vse pretrpi!" je s hladnim nasmeškom rekel Ivan.

"Kakšna sila?"

"Karamazovska ... sila karamazovske nizkote."

"To pomeni toniti v razuzdanstvu in zadušiti dušo v trohnobi - da, da?"

"Zastran mene tudi to ... samo da se bom do tridesetega leta morda ogibal tega, potem pa ..."

"Kako se boš ogibal? S čim se boš ogibal? S tvojimi mislimi je to nemogoče."

"Spet po karamazovsko."

"Tako, da je 'vse dovoljeno'? Vse dovoljeno, jeli - kaj?"

Ivan je mrko pogledal in zdajci nekam čudno pobledel.

"A, pograbil si včerajšnjo besedico, ki je Miuosova tolikanj užalila ... in zaradi katere se je brat Dmitrij tako navno zaletel in razgovoril!" je dejal s krivim nasmeškom. "Nu, zastran mene, 'vse je dovoljeno,' če je beseda že izročena. Ne bom je zatajil. A tudi Mitjenkova reakcija ni slaba."

Aljoša ga je molče opazoval.

"Ko sem se odpravil, brat, sem mislil, da imam na vsem svetu vsaj tebe," je zdajci z nepričakovanim čuvstvom izpregovoril Ivan, "a zdaj vidim, da v tvojem srcu, dragi moj puščavnik, ni mesta zame. Formule: 'vse je dovoljeno' ne bom zatajil, - nu, in kako, ali boš zato ti mene zatajil, kaj?"

Aljoša je vstal, pristopil k njemu ter ga molče in tiho poljubil na ustnice.

"Literarna tatvina!" je zavpil Ivan, kakor da ga je zdajci pograbil nekakšno navdušenje. "To si ukral iz moje pesnitve! A hvala ti vendarle. Vstani, Aljoša, pojdiva, čas je zame in zate."

Odšla sta, toda ob stopnicah pred vrati gostilne sta se ustavila.

"Glej, Aljoša," je izpregovoril Ivan s trdnim glasom, "če me je res dovolj za lepko lističje, tedaj ga bom ljubil samo v spominu nate. Samo da bom vedel, da si nekje ti, pa se mi življenje ne bo zamerilo. Ali ti to zadošča? Če hočeš, sprejmi to vsaj kot priznanje ljubezni. A zdaj - ti na desno, jaz na levo - in bodi dovolj, slihiš, dovolj bodi. Se pravi, tudi če jutri ne bi odpotoval (zdi se, da vsekako odpotujem) in bi se spet kako srečala, tedaj ne govori z menoj o vseh teh stvareh niti besedice več. Tega te nujno prosim. In zastran brata Dmitrija te takisto še posebej prosim, da mi ga nikoli več niti ne omeniš," je zdajci razdraženo dodal. "Vse to je izšpano, o vsem tem sva se dovolj nagovorila, jeli? Zato pa dam s svoje strani tudi jaz te besedo: kadar me okoli tridesetega leta obide želja, da vržem čašo ob tla, tedaj pridem vendarle k tebi, kjerkoli bi bil, da se še enkrat pogovoriva ... čeprav iz Amerike, vedi to. Nalajš zaradi tebe pridem. Tudi tebe bo takrat kaj zanimivo pogledati, kakšen boš! Vidiš, to je dokaj slovesna obljuba. A res, zdaj se poslavljava za kakih sedem let, nemara celo za deset. Nu, pojdi zdaj k svojemu 'patru Serafiku', saj umira; ako umre brez tebe, boš nemara še jezen name, češ da sem te zdržal. Do svidenja, poljubi me še enkrat ... tako, da, in zdaj pojdi ..."

Ivan se je zdajci obrnil in odšel svojo pot, ne da bi gledal nazaj. Bilo je podobno kakor snoci, ko se je brat Dmitrij ločil od Aljoše, čeprav je bilo snoci nekaj čisto drugega. Ta čudna opazka je kakor puščica prešinila Aljošino razžaloščenega duha, ki je bil to minuto poln

globoke toge. Počakal je še nekoliko in gledal za bratom. Pri tem je, sam Bog si ga vedi kako, zdajci opazil, da se brat Ivan nekam ziblje med hojo in da je videti njegovo desno ramo, če ga gleda od zadaj nižje od levega. Nikoli prej ne bil opazil tega. A zdajci se je tudi sam obrnil in malone stekel proti samostanu.

Zelo se je že mračilo in skoro groza ga je bilo; nekaj novega je raslo v njem, na kar ne bi bil mogel dati odgovora. Spet se je vzdignil veter, kakor snoci, in stoletne smreke so mrko zašumele okoli njega, ko je stopil v samotiški gozdič. Skoro tekel je. "Pater Seraphicus - odkod je vzel to ime - odkod?" je šinilo Aljoši po glavi. "Ivan, ubogi Ivan, kdaj te bom neki spet videl? ... Evo, tu je samotišče, o Gospod! Da, da, to je on, to je pater Seraphicus, on me bo rešil ... njega, na vekomaj!"

Pozneje se je nekakrat v svojem življenju s hudimi pomisleki spominjal, kako je mogel po svojem razstanku z Ivanom mahoma tako čisto pozabiti na brata Dmitrija, čeprav je bil dopoldne, komaj nekaj ur poprej, trdno sklenil, da ga poliče in ne pojde brez tega nikamor, niti tedaj ne, ako bi nanese, da se to noč vobče ne bi vrnil v samostan.

VI

Do nadaljnjega še zelo nejasno

Ivan Fjodorovič je krenil po svojem razstanku z Aljošo domov, v hišo Fjodora Pavloviča. Toda čudno, iznenada ga je obšla neznosna tegoba, tem neznosnejša, ker je pri slehernem koraku vse bolj in bolj naraščala, ko se je bližal hiši. Čudnost pa ni bila v tegobi sami, ampak v tem, da Ivan Fjodorovič nikakor ne bi bil mogel opredeliti, odkod izvira. Že preje se mu je pogosto dogajalo, da je bil slabe volje, in nič čudnega ni bilo, da ga je to obšlo v trenutku, ko je bil mahoma prekinil z vsem, kar ga je privabilo semkaj, in ko se je pripravljal, da že jutri ostro zavije v stran, na novo, povsem neznan pot, spet tako ves sam kakor prej, poln upov in ne vedoč, česa upa, in mnogo, premnogo pričakujoč od življenja, ne da bi mogel sam le količkaj jasno opredeliti svoje želje ali celo svoja pričakovanja. In vendar ga ni v tej minuti, čeprav mu je bila duša resnično težka od koprnenja po novem in neznanem, niti od daleč mučilo to, ampak nekaj drugega. "Pa ne da bi bila to mršnja do očetovske hiše?" je pomislil sam pri sebi. "Podoba je taka, dotorej odurna mi je postala; čeprav mi je nocjo poslednjič prestopiti ta gnusni prag, se mi vendarle upira ... A ne, tudi to ni bilo tisto. Ali pa nemara slovo od Aljoše in razgovor z njim: 'Toliko let sem molčal proti vsemu svetu in nisem nikogar spoznal za vrednega, da bi z njim govoril, zdaj pa sem mahoma naklatil toliko nezmysla.' In res je to utegnila biti mlada nejevolja mlade nezkušnosti in mlade ničumnosti, nejevolja, ker se ni umel prav razodeti, in to celo bitju, kakršno je bil Aljoša, od katerega se je v srcu nedvomno veliko nadejal. Gotovo je bilo tudi to, namreč nejevolja, saj ni bilo mogoče, da je ne bil; a tudi to ni bilo tisto, še vedno ne. 'Teško mi je, da me kar duši, a ne morem si pojasniti, kaj hočem. Bolje bi bilo, da neham premišljevati ...'

Ivan Fjodorovič je tudi poizkusil, da bi 'nehal premišljevati', a niti to ni zaleglo. Najbolj mučno je bilo in najbolj ga je dražilo v njegovi tegobi to, da je imela nekam slučajno, povsem vnanje lice; to je čutil. Nekje je stalo in štrlelo nekakšno bitje ali predmet, podobno, kakor nam časih kaj štrli pred očmi pa sredi opravka ali v vnetem razgovoru dolgo ne opazimo napote, med tem pa nas ta očividno draži, skoro da muči, dokler se napašede ne spomnimo in ne odstranimo nepotrebne predmeta, ki je časih sila ničeven in smešen, kaka stvar, ki smo jo pozabili na nepravem kraju, rutica, ki nam je pala na tla, knjiga, ki je nismo spravili v omaro, itd., itd.

(Dolge prihodnjik.)

malem trgu, kjer mi je tekla zibelka. Ah, tako lep kraj je to in zdrav, zdrav ...! In tisti idilični mir!

Ponoči me niso nikdar motili bolniki, še celo podnevi so me pustili na miru. Moji rojaki so gledali zdravnika kakor kakega čarovnika ali zastrupljevalca. Poklicali so me po navadi šele takrat, ko so stale bolniku že smrtno srage na čelu. Če pa sem predpisal zdravilo, ga niso nikdar kupili, kaj šele jemali.

Medtem sem se oženil in sem občutil gorje in breme svojega diplomiranega življenja še toliko težje. Ko je umrl moj tast, je ostala hiša žalostna in prazna. Gostilna je bila kakor zapuščenca. Pomislil sem torej, ali bi ne kazalo zamenjati slabo existenco z dobro.

Zapustil sem svoj rodni kraj in nehal pisati recepte. Če pa misliš, da se je s tem moja slavna zdravniška kariera končala, se zelo motiš. Najboljše šele pride.

Neki dan pride neki kmet v svoj lokal. Hoče slikovke in se zvija, češ da ga boli trebuh.

'Daj, Brus, daj mi ga frakelj, morda mi potem odleže,' je stokal stari.

Vzel sem iz svoje ročne lekarne majhno stekleničko in natočil iz nje v frakelj.

'Na, vzemi domov in napravi pred južino požirek in po južini dva; če pa popoldan ne bo odleglo, pridi, pa ti dam še enega.'

Kmet je zmajal z glavo in pogledal zdaj mene, zdaj frakelj. Potem je dvomljivo vprašal:

'Hm, Brus, kaj se na tako reč tudi razumeš?'

'Zakaj pa ne,' sem odvrnil. 'Moj oče je dočakal sto let, in on, ki ga je že moj stari oče učil, me je navadil zdraviti različne bolezni. Stari ljudje veliko vedo!'

To je kmeta pomirilo. Ako bi mu bil povedal, da imam svoje znanje z univerze, bi bil frakelj za prvim plotom prazen.

Tako pa je prišel drugi dan spet k meni in je bil poln hvale.

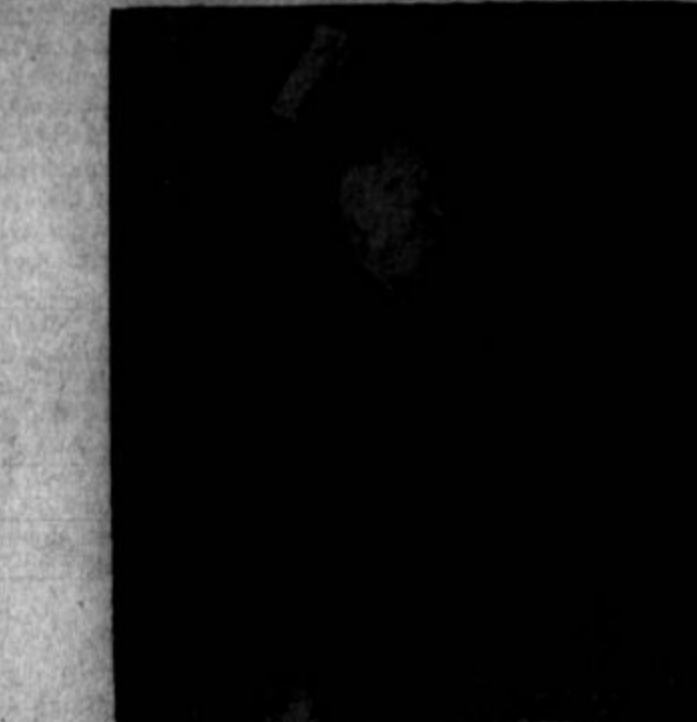
'Bog ti povrni! Kakor bi bil pihnil, tako mi je odleglo!'

No in potem? Čez dva dni je prišel drugi pacient, za njim tretji, četrti, peti, deseti. Drug za drugim, vsi so mi poklanjali svoje zaupanje. Kmalu so tudi drugi bolniki napolnili mojo točilnico, od blizu in daleč so začeli prihajati, z vsemi mogočimi boleznimi. Marsikdo je zdrav odšel in me bogato nagradil.

In zakaj?

Ker nisem nikomur povedal, da leži na podstrešju moja diploma. Vsako bolezen sem zdravil seveda prav tako, kakor sem se bil naučil na univerzi: celo knjige sem si naročil iz inozemstva čisto nove, najmodernejše knjige, ki so mi olajšale ugotavljanje bolezni. Seveda tajno, čisto tajno sem jih moral dobiti v hišo. Gorje, ako bi bil svojim pacientom izdal, da sem pravi, pristni doctor medicinae! Slujano je cvetela moja obrt čudodelnega doktorstva in moj dobri glas je segel tako daleč, da so ga čuli celo moji diplomirani tovariši. Vzбудil sem pozornost, zaskrbela jih je grda kon-

ljubljeno plavalaso dekletce

William Green, predsednik Ameriške delavske federacije

kurenca takegale mazača, začeli so paziti name, in nazadnje so spravili zbaudev pred sodišče.

Vsi bližnji zdravniki so se zbrali pri razpravi.

'No,' sem si mislil, 'ti naj se pa le enkrat malo začudijo in naj odidejo z dolgimi nosovi nazaj v svoje ordinacije.'

'Kako si upate zdraviti bolnike?' je vprašal okrožni zdravnik, ki je pri razpravi zastopal strokovnjaško mnenje in je sedel poleg sodnika.

'Iz čisto preprostega razloga, gospod kolega, ker sem prav tako zdravnik kakor vi,' sem odgovoril mirno.

Razgrnil sem svojo diplomu po mizi in zmagoslavno pogledal okrog sebe. Učinek je bil porazen. Eden izmed zdravnikov je zardel, drugi posinlel, eden je zarumenel, eden je pozelenel, gospod okrožni zdravnik pa je izpreminjal barvo kakor mavnica.

Toda moje odkritje je napravilo primeren vtisk tudi na paciente. Marsikateri mojih nekdanjih bolnikov se je pokazal pri razpravi. Pozorno so poslušali, kaj se bo zgodilo z njihovim oboževanim čudodelnim zdravnikom. Ko pa so zvedeli, da se svoje umetnosti nisem naučil od rajnega očeta, ki je učkal sto let, ampak da sem pravi diplomirani zdravnik, so bili vsi kar divji in njih psovke so mi pogostokrat prišle prav do ušes.

Tak goljuf, tak alepar! Čisto navaden zdravnik! No, ta nas je pa pošteno potegnil!

Niti en bolnik ni več prestopil mojega praga. Nekaj časa celo v mojo krčmo niso več zahajali. Toda sem sam v tem kraju edini gostilničar, jim ni kazalo drugega, kakor da so spet prišli.

Zdaj zdravi neki star pastir bolnike v svoji koči in jaz si ga ne upam naznaniti, ker bi se morda izkazalo, da je tudi on zatajil svojo diplomu, da bi si tako pridobil zaupanje med ljudmi.

Taka je bila povest "čudodelnega zdravnika," in mladi kolega jo je poslušal z žalostnim srcem.

Ljubljeno plavalaso dekletce

HUMOR

Raztreseni uradnik
Silno razmišljen sodnik meriki naj bi bil poročil dvojico. "Hočete tega go za moža?" je vprašal nevnen je s poudarkom kimala. "se je obrnil proti ženinu, "boste vi navedli v svoj zagov

Moderno
"Ali bi hoteli teden dni sta, Jernej, ko bi mogli pot brez svojih stroškov?" v profesor svojega starega sl nika. "Prav rad, gospod "Dobro. Po 20 letih se n posrečilo dokončati velika raketo. Vzemite nekaj br seboj in pošljem vas za dni na mesec."

Priznanje
I. zasluh
- Obtoženec, poznate ključ?
- Ne, gospod sodnik.
II. zasluh
- Obtoženec, poznate ključ?
- Da, gospod sodnik.
- No, vendar priznate!
- I, gotovo ga poznate ste mi ga včeraj pokazali.

Zvijaza
Mamica je za nekaj čas potovala. Očka hrepeni po prav tako kakor sinček, in premišljata in se posveta kako bi jo priklicala nazaj. Sinku pride nekaj na m "Veš, očka," pravi. "Le piši, da si dobil otroka. P bo prišla zanesljivo takoj zaj."

ZENITVENA PONUDBA

Seznani se želim s Sluvenko ali Hrvatice, staro 40 do 50 let, v svrhu ženitve. Znati mora tudi angleški jezik in mora biti poštena. Jaz sem Slovenec, vdovec in imam dva sina, prvi je 22 let in drugi nad 20 let star in oba delata. Jaz imam tudi stalno delo in nekaj prihrankov. Če katero veseli, naj se priklasi na naslov: Andrew Spacal, 3119 So 53rd Ave., Cicero, Ill. (Adv.)

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po sklepu 10. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člano ali nečlano \$4.00 eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri assessment \$1.20 tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vroška, reči, je list predrag za člano S.N.P.J. List Prosveta je vaša lastnina gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Če listu Prosveta je:

Za Zdrav. državo in Kanado \$5.00	Za Cicero in Chicago je \$4.00
1 tednik in..... 4.00	1 tednik in..... 4.00
2 tednika in..... 7.40	2 tednika in..... 7.40
3 tednike in..... 10.80	3 tednike in..... 10.80
4 tednike in..... 14.20	4 tednike in..... 14.20
5 tednikov in..... 17.60	5 tednikov in..... 17.60
Za Evrope je..... \$9.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član S.N.P.J., ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to tako naznaniti upravništvu lista in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne storite, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročnika.

PROSVETA, S.N.P.J., 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime.....Čl. družina št.....
Naslov.....
Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:
2).....Čl. družina št.....
3).....Čl. družina št.....
4).....Čl. družina št.....
5).....Čl. družina št.....
Mesto.....Država.....
Nov naročnik.....Star naročnik.....

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA
v tiskarsko obrt spadajoča dela
Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, čam knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugo

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
Cene smerno, unijako dele prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTERY
2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE
Telefon Rockwell 4904
CHICAGO, ILL.

Čudežni zdravnik

Dr. Janez Bodnar, ki je šele pred kratkim promoviral za doktorja medicine, je zaradi protekcije, ki jo je imel, dobil tudi še službo okrožnega zdravnika v provinci. Ves vesel se je selil v svoj novi kraj. Spotoma se je ustavil v nekem manjšem kraju, zakaj še bolj ko svoje diplome in hitre namestitve se je veselil misli, da bo zdaj lahko izpolnil obljubo, ki jo je bil dal svojemu malemu, zlatolasemu dekletcu. Še kot mlad medicinec jo je neki dan meseca maja ob mesečini in petju slavčka poljubil na ustnice in ji prisegel večno ljubezen. Pa tudi ona mu je zatrdila svojo naklonjenost iz vsa srca.

Samo njen oče, trden gostilničar, ni kazal niti trohice navdušenja za bodočega moža svoje hčere.

"Prav rad bi ti dal svojo hčer za ženo," je rekel mlademu zdravniku, ki ga je poznal še čisto od malega, "ko bi znal kako

pošteno rokodelstvo, da bi si lahko redil ženo."

"Ampak!" se je zadržal mladenič užaljeno. "Saj sem vendar diplomiran zdravnik in celo službo že imam. Pravkar sem namenjen tja."

Gostilničar je nejevoljno zamahnil z roko.

"Zmerom sem sili tvojega očeta, naj te rajši izuči kake obrti, pri kateri ti ne bo treba trpeti lakote. On pa si je vtepel v glavo, no, in je napravil iz tebe diplomiranega berača."

Te besede so mladega doktorja spravile pokonci.

"Gospod, nobene pravice nimate, da se tako aramotilno izražate o zdravniškem poklicu!"

Gostilničar je razburjenemu mladeniču napolnil kupico z o-nim in tam iz kota in ga smehljaje se potisnil nazaj na stol.

"In vendar, dragi prijatelj, imam to pravico. Sedi že vendar, sicer se boš še sesedel, ko ti bom povedal, da sem prav za prav tvoj kolega."

Novopečeni doktor se je res sesedel na stol.

"Kolega? Moj kolega? Kaj naj to pomeni?"

"To naj pomeni, da sem jaz prav tako diplomiran zdravnik kakor ti. Vidiš, moj dragi, moja diploma, ki sem bil včasih tako ponosen nanjo, leži zdaj nekje na podstrešju, če je niso že miši razgodela. Zdaj prodajam kmetom vino. Če hočeš slišati vso storiijo, napravi požirek, prav dober je, še lanski, in poslušaj!"

Mladi doktor pa ni mogel napraviti niti požirka, tako je osupnil.

"Da, tudi jaz sem začel svojo pot prav tako, kakor ti, moj dragi. Ko sem si po dolgih letih študija in lenarjenja pridobil diplomu, sem poizkusil svojo srečo najprej v glavnem mestu. Zaman. Kakor da bi divjala epidemija zdravja. Hitro sem prišel do sklepa, da na ta način ne bom nikoli posebno trdno na svojih nogah. Razmišljal sem, ali bi ne bilo bolje, da se vrnem v svoj domači kraj, ali bi ne bilo najpametneje, da bi se nasešil tam in bi tam razširil blagoslov te spoštovanja vredne vede."

Moj edini konkurent je bil brivec, ki je dri tudi zobe.

Zivotaril sem tam, v tistem

Ogromne vodne cevi oh rekli Columbia v državi Washington, kjer federalna vlada gradi jez,